

“רגל פה רגל שם” – לימוד דפוסי המעבר של חיות בר בין רמת הנדיב

והמרחב סביבה, באמצעות מלכודות מצלמה

תקציר ההרצאה לוועידה השנתית למדע וסביבה 2013

אמיר ארנון¹, ליאת הדר¹, אדיב גל², איריס ריינר², טל גייגר²

¹ פארק הטבע רמת הנדיב, גני רמת הנדיב

² מכללת סמינר הקיבוצים

קיטוע של בתי גידול עלול לבודד אוכלוסיות קטנות של חיות בר ולהביאן לסכנת הכחדה מקומית. מסדרונות אקולוגיים - מעברים המאפשרים קישור פיסי לאוכלוסיות אחרות - מקטינים סכנה זאת, אך למרות שהקמתם דורשת השקעה כספית גדולה, מיקומם לא נבחר בהכרח על סמך הכרה של דפוסי התנועה של המינים שברצוננו לשמר, אלא על סמך שיקולים תכנוניים ותקציביים, ו"תחושות בטן".

פארק הטבע רמת הנדיב מוקף מצפון, דרום ומערב בבינוי, תעשייה ותשתיות תחבורה, וגבולו המזרחי הוא האזור היחידי שמאפשר כיום מעבר של חיות בר בינוניות וגדולות בין הפארק ושטחים פתוחים במרחב. מימוש תכניות להרחבת אזורי תעשייה ולעיבוי הכביש העובר בסמוך לגבול המזרחי של הפארק, עלול להביא לבידוד מוחלט של חיות אלו.

מודלים דמוגרפיים-מרחביים עבור אוכלוסיות נבחרות ברמת הנדיב חוזים שבבידוד מוחלט רובן צפויות להיכחד. מודלים אלה איתרו גם רצועה בין צפון רמת הנדיב להר חורשן כמקום אופטימאלי ליצירת מסדרון אקולוגי לשטחים הפתוחים הסמוכים, הן מבחינת המרחק לשטחים פתוחים ואוכלוסיות שכנות, והן מהבחינות התכנונית והביצועית.

כדי לתמוך בתהליכי קבלת ההחלטות והתכנון של הקמת המסדרון, בקשנו לבדוק האם באזור הרצועה המוצעת קיימת תנועה רבה של חיות בר, שתעלה את סיכויי המעבר לתפקד כמסדרון אקולוגי.

16 מלכודות מצלמה (camera traps) הוצבו על מעברים בגדר המזרחית בהם אותרה חצייה של חיות בר, והועברו למעברים אחרים מדי כ-3 חודשים, במשך שנה. בנוסף, בחנו נתוני דריסות לאורך הכביש מ-10 השנים האחרונות. בניתוח, חילקנו את הגדר למספר מקטעים על סמך מאפייני צומח ואופי הבינוי והחקלאות בצדו השני של הכביש, ובחנו את החצייה במקטעים השונים.

התוצאות מצביעות על כך שמרבית החציות של הגדר והכביש הן של תנים. מינים בולטים נוספים הם חזירים, צבאים, דרבנים, שועלים וגיריות. עיקר החצייה נעשית במקטע הדרומי ביותר, ובמקטע המוצע למעבר יש פעילות נמוכה יותר, אך גבוהה מבשאר המקטעים.

מהתוצאות עולה שכדי שהרצועה שאותרה כמסדרון האופטימאלי תתפקד היטב יהיה צורך בפעולות שיסיטו אליה את תנועת חיות הבר - שיפור תפקודה כמסדרון אקולוגי מחד, ומניעת מעבר באזורים אחרים מאידך.

תיאור המקטעים (+אורך מקורב במטרים).

- 1 חורש חצי פתוח, סמוך ליישוב (340) - 0.10 מהאורך הכולל
- 2 מול ערוץ (690) - 0.204 מהאורך הכולל
- 3 גריגה פתוחה-תל צור (530) - 0.157 מהאורך הכולל
- 4 מול אורט-שטח בנוי (250) - 0.074 מהאורך הכולל
- 5 יער פארק אורנים, מול תעשייה (890) - 0.264 מהאורך הכולל
- 6 מול חקלאות בקעת הנדיב, לאורך כביש (675) - 0.2 מהאורך הכולל

סה"כ אורך הגדר 3375 מטר

Location of camera traps - RH Eastern border

